

Opkomst bij de verkiezingen daalt

Stemmen of niet stemmen

Het opkomstpercentage bij verkiezingen neemt sinds 1986 steeds verder af. Bij de gemeenteraadsverkiezingen op 6 maart 2002 heeft 58 procent van de stemgerechtigden gestemd. Dat is iets minder dan bij de vorige verkiezingen voor de gemeenteraad.

De opkomst bij verkiezingen voor Tweede Kamer, Gemeenteraad en Europese Parlement neemt de laatste jaren steeds verder af. Bij de Tweede-Kamerverkiezingen in 1986 bracht ongeveer 86 procent van de stemgerechtigden hun stem uit. In 1989 gingen acht van de tien stemgerechtigden naar de stembus. Bij de laatste verkiezingen voor de Tweede Kamer, in 1998, stemde nog maar 73 procent.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen is de opkomst altijd lager dan bij de landelijke verkiezingen. In maart van dit jaar heeft ongeveer 58 procent van de kiezers gestemd, dat is iets minder dan in 1998.

Wisselende omstandigheden

In 2000 zou bijna driekwart van de potentiële kiezers op een specifieke politieke partij gestemd hebben. Ongeveer 15 procent

van de mensen van 18 jaar of ouder zou niet of blanco stemmen. De overige stemgerechtigden wisten niet of ze wel zouden gaan stemmen of op welke partij zij hun stem zouden uitbrengen. Of mensen die zeggen te gaan stemmen dat ook daadwerkelijk doen, hangt van allerlei wisselende en onvoorziene omstandigheden af. Zo blijkt uit onderzoek dat een deel van de niet-stemmers niet in de gelegenheid is geweest om te stemmen door tijdgebrek, afwezigheid in verband met vakantie, ziekte of het kwijt zijn van de oproepkaart.

Politieke interesse

Naast tijdgebrek, vakantie, ziekte of het niet kunnen vinden van de oproepkaart speelt politieke belangstelling een belangrijke rol bij het wel of niet gaan stemmen. Naar verwachting zullen kiezers die geen belangstelling voor politieke zaken heb-

Politieke interesse

De gegevens zijn ontleend aan het *Permanent Onderzoek Leefsituatie* (POLS). Het onderzoek wordt vanaf 1997 uitgevoerd. In 2000 zijn ruim 37 duizend personen geïnterviewd. In het onderzoek zijn vragen opgenomen over de belangstelling voor politiek, de deelname aan gesprekken over politieke onderwerpen en de beoordeling van het regeringsbeleid. Tevens is aan personen van 18 jaar of ouder met de Nederlandse nationaliteit (de stemgerechtigden) de vraag gesteld naar de partijkeuze: 'Stel dat er nu verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden. Op welke partij zou u dan stemmen?' Alle cijfers uit POLS zijn gebaseerd op steekproefonderzoek en hebben een onnauwkeurigheidsmarge. De gegevens over het opkomstpercentage zijn ontleend aan de *Statistiek der verkiezingen*.

ben minder snel naar de stembus gaan. Het is echter niet zo dat deze mensen niet gaan stemmen. Want van de tien mensen die weinig in politiek geïnteresseerd zijn, gaan nog altijd zeven mensen hun stem uitbrengen. Bij degenen die aangeven helemaal geen politieke belangstelling te hebben is dat de helft. Van de zeer in politiek geïnteresseerde mensen zouden bijna negen van tien gestemd hebben en van de mensen die tamelijk in politiek geïnteresseerd zijn acht van de tien. In 2000 gaf de helft van de mensen van 18 jaar of ouder aan tamelijk tot zeer geïnteresseerd te zijn in politieke onderwerpen.

Stemopkomst

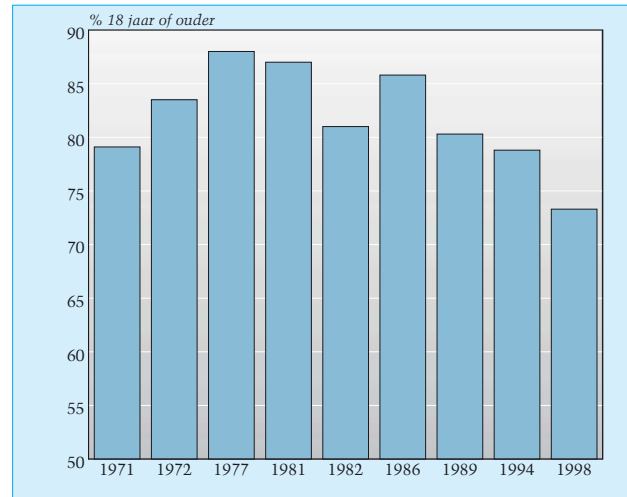
Mensen met een hogere opleiding zijn meer geïnteresseerd in politiek dan mensen met een lagere opleiding. En een grotere politieke interesse gaat gepaard met een hogere stemopkomst. Van de personen met een diploma van hbo of universiteit zou 84 procent stemmen, van de personen met uitsluitend basis-onderwijs 64 procent. Drie kwart van de mannen zou gaan stemmen, terwijl 70 procent van de vrouwen de weg naar het stemlokaal aflegt om hun stem uit te brengen. Ook gaan oudere mensen trouwer naar de stembus dan jongeren.

Twijfelaars

De twijfelende kiezers vormen een belangrijke groep voor de politieke partijen. Zij kunnen de winst of het verlies van de partijen mede bepalen. In 2000 zou het om een op de acht stemgerechtigden zijn gegaan. Onder deze twijfelaars bevinden zich relatief meer vrouwen en jongeren.

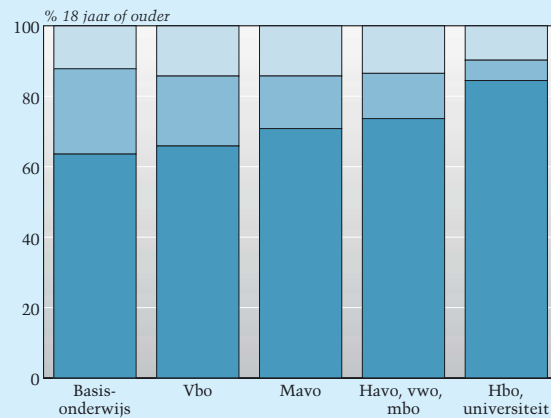
Miriam van Baal en André Mares

Opkomst bij Tweede Kamer-verkiezingen

Stemmers, niet stemmers en twijfelaars, 2000

naar opleidingsniveau

naar leeftijd

